

- strokovnega, torej etnologa, ki odgovarja za vsebino raziskave, svetuje ob morebitnih problemih, ki so povezani s terenskim delom, vodi dnevna večerna poročila in
- tehničnega, ki skrbi za nemoten potek raziskovanja, torej za prehrano, prenočišča, fotokopiranje, preslikavo starih fotografij in razvijanje filmov, prevoz na terenu ipd.

Ko je načrtovanje tabora/delavnice usklajeno z raziskovalnimi skupinami in njihovimi programi, si mentorji že pred začetkom ogledajo teren, navežejo stike z ljudmi z območja, kjer bo potekalo terensko delo (sondažna raziskava).⁷⁾

NOTRANJA ORGANIZACIJA DELA NA TERENU

Izvajanje delovnega programa tabora/delavnice je skupinsko delo. Pri preučevanju določenega problema se oblikujejo raziskovalne skupine, ki so lahko različno velike, običajno pa jih sestavlja 3 do največ 6 mladih raziskovalcev in vodja (mentor). Zaželeno je, da so skupine etnologov raje manjše kot ne, saj tako lažje pridejo v gospodinjstvo, kjer pričakujejo uporabne informacije. Pri raziskovanju z osnovnošolci je še posebej v manjših naseljih bolje, če prihajajo v gospodinjstvo skupaj z mentorjem/učiteljem, vendar mora ta zaradi svoje pretežno vodilne vloge med obiskom paziti, da se učenci ne začnejo dolgočasiti. Pri raziskovanju urbanega okolja lahko obiskujejo teren tudi sami, mentor/učitelj jim daje le napotke pred terenom, po njem pa skupaj prediskutirajo potek dela in nove situacije, v katerih so se znašli.

Skupine naj bi se oblikovale glede na lastni interes in sposobnosti ter obseg dela, vendar je udeležence skupine večkrat potrebno tudi določiti, ker se učenci na prvem sestanku ne morejo dogovoriti, kdo bo kje.

Neposredno odgovornost za izvajanje skupnih nalog in terenskih del imata obe vodji tabora.⁸⁾

FAZA TERENSKIH DEL

1. Strokovni del

Dejavnosti na raziskovalnem taboru/delavnice obsegajo:

- splošno ekskurzijsko spoznavanje prostora in značilnosti,
- terensko delo. Prvič je najbolje, da učitelj oziroma mentor obiše teren z učenci, da ti dobijo občutek, kako začeti komunikacijo, kako in kaj spraševati, da bi v naslednjih dneh lahko samostojno raziskovali.
- kabinetno delo, torej urejanje terenskih zapiskov, risb, fotografij,
- strokovne ure, usklajevanje dnevnih programov, poročila, ki seznanjajo vse udeležence z delom vseh skupin,
- specialne ekskurzije in predavanja.

2. Družabni del

Obsega kulturno-zabavne in rekreativne dejavnosti. Je bistven del tabora/delavnice, ki vpliva na uspešnost raziskovalnega dela. Mladi organizirajo poleg oblik dnevno rekreativnih in kulturno-zabavnih dejavnosti tudi srečanja z domačini (športna tekmovanja, kulturne večere, okrogle mize o aktualni problematiki). Domačini so običajno zelo zaželeni gostje, včasih pa tudi sodelavci. Ob koncu tabora

je smiselno predstaviti rezultate dela (razstava, predstavitev) prav domačinom.

Zelo pomembno je tudi ozračje med udeleženci. Zgovoren in duhovit vodja tabora/delavnice ali raziskovalne skupine je ponavadi v središču dogajanja in bistveno pripomore k ustreznemu tempu, ki je za realizacijo zastavljenega programa nujen.⁹⁾

VODENJE DOKUMENTACIJE

Vodenje dokumentacije poteka v obliki pisanja terenskih zapiskov na za to pripravljene obrazce, prepisovanja pogovorov in intervjujev s kaset, pisanja individualnih dnevnikov terenskega dela, ki so kasneje lahko dobro izhodišče za interpretacijo gradiva. Za zbiranje podatkov dnevnih poročil, ki jih skupine obravnavajo med t.i. strokovnimj urami, vsaka raziskovalna skupina vodi dnevnik dela.¹⁰⁾

PISANJE BILTENA, RAZSTAVA

Po končanem terenskem delu sledi pisanje biltena. Učenci sedmih in osmih razredov so gradivo v pretežni meri sposobni obdelati opisno, učitelj ali mentor pa ga poveže v smiselno celoto.

Zelo je zaželeno, da po končanem terenskem delu učenci pripravijo razstavo za domačine, najbolj zadnji dan tabora/delavnice, lahko pa tudi ob kakem bližnjem lokalnem prazniku.

UPORABLJENA LITERATURA IN VIRI

- BRATINA Darko, *Beseda ravnatelja Slovenskega raziskovalnega inštituta. V: Tabor "Doberdob 82". Ljubljana 1983, str. 7.*
- HITCHCOCK Graham - HUGHES David, *Research and the teacher. A Qualitative Introduction to School-based Research. London, New York 1989.*
- KOBAL Edvard, *Gibanje Znanost mladini in Slovenci: 1965 - 1985. Druga popravljena in dopolnjena izdaja. Ljubljana 1993.*
- MALLE Janko, *Kulturna industrija in ohranjanje kulturnih dobrin. V: Koroški koledar 1994, Celovec (1993), str. 33-40.*
- PAHOR Milan, *Mladinski raziskovalni tabori. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 30/1990, št. 1-4, str. 62-69.*

BIBLIOGRAFIJA RAZISKOVALNIH TABOROV, DELAVNIC

1. SPLOŠNO

- DULAR Andrej, *Geografija in etnologija na raziskovalnih taborih v Beli krajini. V: Dela 1986, št. 3: O razmerju med geografijo in etnologijo, str. 108-112.*
- KOBAL Edvard, *Gibanje Znanost mladini in Slovenci: 1965 - 1985. Ljubljana 1993.*

2. POROČILA O ETNOLOŠKIH OSNOVNOŠOLSKIH RAZISKOVALNIH TABORIH ALI DELAVNICAH

9) Prim. Kopal, 146.

10) Prim. Kopal, 151.

7) Prim. Kopal, str. 140-141.

8) Prim. Kopal, 146.

- DESTOVNIK Irena, Vsakdanja kultura v Šentjanžu in Bilčovsu nekoč in danes. Etnološka raziskovalna delavnica v Rožu na Koroškem. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 33/1993, št. 3-4, str. 77-84.
- MARKOVČIČ Maruška, Osnovnošolska etnološka raziskovalna delavnica na Radišah. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 34/1994, št. 3, str. 34-35.
- ROŽMAN Irena, Priprave na etnološki mladinski raziskovalni tabor v Šentjanžu in Bilčovsu na avstrijskem Koroškem. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 33/1993, št. 3-4, str. 70-73.
- SKETELJ Polona, Mladinska raziskovalna delavnica v Rožu na avstrijskem Koroškem. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 33/1993, št. 3-4, str. 75-77.

3. POROČILA O ETNOLOŠKIH IN INTERDISCIPLINARNIH SREDNJEŠOLSKIH TABORIH IN DELAVNICAH (KJER JE BILA ETNOLOGIJA ENA OD RAZISKOVALNIH SKUPIN)

- BRANCELJ Andreja, Mladinski raziskovalni tabor Bela Krajina '87. V: Zgodovinske vzporednice slovenske in hrvaške etnologije 5. Ljubljana 1988, str. 319-324.
- BREZIGAR Inga, Delo etnološke skupine 1. alpskega mladinskega raziskovalnega tabora. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 26/1986, št. 1-2, str. 50-52.
- DULAR Andrej, Etnološki mladinski raziskovalni tabor Bela krajina 1985. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 26/1986, št. 1-2, str. 47-49.
- FURLAN Andrej, 14. mladinski raziskovalni tabor Rezija 94. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 34/1994, št. 3, str. 42-43.
- HOHNEC Tanja, Mladinski raziskovalni tabor Šmartno na Pohorju 1994. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 34/1994, št. 3, str. 43.
- HUDALES Jože, Raziskovalni tabor paški Kozjak '92. V: Traditiones 21/1992, str. 309-310.
- KROPEJ Monika, Etnološki mladinski raziskovalni tabori v Beli Krajini. Etnološki mladinski raziskovalni tabor Stari trg ob Kolpi 1989. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 34/1994, št. 1-2, str. 92-94.
- RAMŠAK Mojca, Na lovu za spominom. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 33/1993, št. 3-4, str. 63-69.
- RAVNIK Mojca, Barkovlje '81. Prvi mladinski raziskovalni tabor v Slovenskem zamejstvu v Italiji. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 21/1981, št. 4, str. 87.
- SULIČ Nives, Ali ste že bili kdaj "taborniki"? V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 30/1990, št. 1-4, str. 58-61.
- SULIČ Nives, Mladinski raziskovalni tabor "Znanost mladini" v Vinici (julij 1980). V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 20/1980, št. 4, str. 150.

4. POROČILA O ETNOLOŠKIH ŠTUDENTSKIH RAZISKOVALNIH TABORIH IN DELAVNICAH

- HAMERŠAK Marija, Raziskovanje "vinske kulinarike" na taboru Vno plus. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 32/1992, št. 1-2, str. 44-46.
- HRIBAR Daša, Pomen prve mednarodne etnološke šole. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 34/1994, št. 3, str. 37-38.
- HUDELJA Mihaela, Študentski raziskovalni tabor - Šentrupert na Dolenjskem. V: Traditiones 21/1992, str. 310-311.
- HUDELJA Mihaela, Mednarodni raziskovalni tabor Obrov-Hrušica '92. V: Traditiones 21/1992, str. 311.
- HUZJAN Vanja, Učili smo se raziskovati. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 33/1993, št. 1, str. 67-74.

- MARKOVČIČ Maruška - ŽBONTAR Damjana, Študentski raziskovalni tabor - Šentrupert 1993. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 33/1993, št. 3-4, str. 73-75.

5. PUBLIKACIJE ETNOLOŠKIH OSNOVNOŠOLSKIH TABOROV ALI DELAVNIC

- ETNOLOŠKA raziskovalna delavnica. Zbornik raziskovalnih nalog učencev osnovnih šol v občini Ljubljana - Center. Uredile Romana Savnik, Mojca Ramšak, Jožica Pahor. Ljubljana 1991.
- II. etnološka raziskovalna delavnica. Zbornik raziskovalnih nalog učencev osnovnih šol v občini Ljubljana - Center. Uredile Romana Savnik, Ivanka Mali, Brigita Kocbek. Ljubljana 1992.
- FERLE Mojca - ŠIFRER Mojca, Skomarje. Zreče 1991.
- KERŠIČ Irena - SMERDEL Inja, Risani zapisi. Ljubljana 1989.
- III. etnološka raziskovalna delavnica. Želodec Ljubljane I. Zbornik raziskovalnih nalog učencev osnovnih šol v občini Ljubljana - Center. Uredile Neva Osterman, Romana Savnik, Gabriela Škraba. Ljubljana 1993.
- NA poti v vas. Unterwegs ins Dorf. Vsakdanja kultura v Šentjanžu in Bilčovsu s poudarkom na prvi polovici 20. stoletja. Alltagskultur in St. Johann und Ludmanskendorf in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Bilten etnološke raziskovalne delavnice osnovnošolcev iz Ljubljane in Roža. Bulletin der ethnologischen Forschungswerkstätte für SchülerInnen aus Ljubljana und dem Rosental. Uredila Mojca Ramšak in Janko Malle. Celovec 1993.
- NA poti v vas. Unterwegs ins Dorf. Kultura na Radišah skozi 90 let. Streifzug durch 90 Jahre Kultur am Radsberg. Uredila Tomaž Ogris in Mojca Ramšak. Celovec 1994.

8. PUBLIKACIJE (IN ČLANKI) ETNOLOŠKIH IN INTERDISCIPLINARNIH SREDNJEŠOLSKIH TABOROV ALI DELAVNIC (KJER JE BILA ETNOLOGIJA ENA OD RAZISKOVALNIH SKUPIN)

- BALKOVEC Marjetka, Gradivo za etnološko topografijo občine Metlika - KS Suhor. V: Mladinski raziskovalni tabor Bela krajina '84. Suhor pri Metliki. Uredila Andrej Dular in Dušan Plut. Ljubljana 1985, str. 45-55.
- (brez navedbe avtorja), Etnološko gradivo. V: Raziskovalna tabora Gimnazije Bežigrad Ljubljana - Kubeš 1989, 1990. Zbornik poročil. Uredila Narcisa Deskovič Živkovič. Ljubljana 1993, str. 78-83.
- BREZIGAR Inga, Etnološka skupina. V: Tabor Brda '88. Uredil Aldo Rupel. (Brez navedbe kraja izdaje) 1989, str. 58-71.
- BREZIGAR Inga - REPINC Martina, Etnološka skupina. V: Tabor Kanalska dolina '86. Uredil Aldo Rupel. (Brez navedbe kraja izdaje) 1987, str. 18-32.
- BREZIGAR Miklavčič Inga, Prispevek k etnološki podobi Bovškega. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Bovec 1985-1987. Pokrajina in ljudje na Bovškem. Zbornik. Uredil Jurij Kunaver. Ljubljana 1988, str. 81-108.
- BREZIGAR Miklavčič Inga, Delo etnološke skupine za materialno kulturo na raziskovalnih taborih "Dolina Tolminke" v letih 1988-1990. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Tolmin 1988-1990. Dolini Tolminke in Zadlašce. Zbornik. Uredil Radovan Lipušček. Tolmin 1993, str. 133-153.
- CIGLIČ Zvona - RAVNIK Mojca - REPINC Martina, Etnološka skupina. V: Tabor Doberdob '82. Uredili Branko Jazbec, Milan Pahor, Marinka Pertot, Pavel Stranj. (Brez navedbe kraja izdaje) 1983, str. 18-29.
- ČEPLAK Ralf, Etnološke raziskave o viničarstvu v Dežnem pri Makolah na Mladinskem raziskovalnem taboru Makole '84. V: Poročila raziskav mladinskega raziskovalnega tabora Makole '84. Uredil Franci Pohleven. Ljubljana 1985, str. 60-75.
- DOLENC Rafaela, Ljudska medicina iz tolminskih ravni. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Tolmin 1988-1990.

- Dolini Tolminke in Zadlašce. Zbornik. Uredil Radovan Lipušček. Tolmin 1993, str. 67-74.
- DOLENC Janez, Ljudska duhovna kultura v porečju Tolminke. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Tolmin 1988-1990. Dolini Tolminke in Zadlašce. Zbornik. Uredil Radovan Lipušček. Tolmin 1993, str. 106-115.
 - DULAR Andrej, Mladinski raziskovalni tabor Bela krajina '84. V: Mladinski raziskovalni tabor Bela krajina '84. Suhor pri Metliki. Uredila Andrej Dular in Dušan Plut. Ljubljana 1985, str. 1-3.
 - DULAR Andrej - DULAR Nives, Peskokopi v krajevni skupnosti Suhor in Lokvica. V: Mladinski raziskovalni tabor Bela krajina '84. Suhor pri Metliki. Uredila Andrej Dular in Dušan Plut. Ljubljana 1985, str. 38-44.
 - ETNOLOŠKI mladinski raziskovalni tabori v Beli Krajini '85-'88. Uredil Andrej Dular. Ljubljana 1989.
 - ETNOLOŠKI mladinski raziskovalni tabor Starti trg ob Kolpi 1989. Uredil Andrej Dular. Ljubljana 1990.
 - FUCHS Branko, Etnokoreološke raziskave na MRT Šmartno 1986. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '86. Ljubljana 1987, str. 46-51.
 - FUCHS Branko, Etnokoreološke raziskave na Mladinskem raziskovalnem taboru Šmartno 1987. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '87. Ljubljana 1988, str. 46-106.
 - FUCHS Branko, Etnokoreološke raziskave. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '92. Ljubljana 1993, str. 22-35.
 - FUCHS Branko, Etnokoreološke raziskave na MRT Tinje 1991. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '91. Ljubljana 1992, str. 37-45.
 - FUCHS Branko, Etnokoreološke raziskave. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '93. Ljubljana 1994, str. 29-38.
 - FURLAN Andrej, Etnološka skupina. V: Tabor Repentabor '90. Uredil Aldo Rupel. (brez navedbe kraja izdaje) 1991, 35-43.
 - FURLAN Andrej, Etnološka skupina. "Ko sem šou zad za vouce." V: Tabor Laško 91. (Brez navedbe kraja izdaje) 1994, str. 34-40.
 - KOGEJ Katja, Nabiralništvo in zdravilstvo. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Tolmin 1988-1990. Dolini Tolminke in Zadlašce. Zbornik. Uredil Radovan Lipušček. Tolmin 1993, str. 61-63.
 - KOGEJ Katja, Poročilo o delu etnološke skupine. V: Alpski mladinski raziskovalni tabori Tolmin 1988-1990. Dolini Tolminke in Zadlašce. Zbornik. Uredil Radovan Lipušček. Tolmin 1993, str. 64-65.
 - KLUB mladih raziskovalcev - etnologov Dornava '84. Uredil Ralf Čeplak. Ptuj 1984.
 - MLADINSKI raziskovalni tabor Bela krajina '84. Suhor pri Metliki. Uredila Andrej Dular in Dušan Plut. Ljubljana 1985.
 - PAHOR Živa - RAVNIK Mojca - REPINC Martina - ŽAGAR Zora, Etnološka skupina. V: Tabor Devin '87. Uredil Aldo Rupel. (brez navedbe kraja izdaje) 1988, str. 45-53.
 - PERŠIČ Magda, Cerknjsko jezero in ribiška kultura. V: Ekološko - raziskovalni tabor "Cerknjsko jezero '93". Uredila Ivana Žolgar. Ljubljana 1993, str. 47-53.
 - PETEK Tone, Raziskava stenskega okrasja na Mladinskem raziskovalnem taboru Šmartno '85. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '85. Ljubljana 1986, str. 57-66.
 - PETEK Tone, Etnološka raziskava na MRT Šmartno na Pohorju 1986. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno '86. Ljubljana 1987, str. 40-44.
 - POČKAR Ivanka, Poročilo etnološke skupine. (Čebelarstvo.) V: Mladinski raziskovalni čebelarški tabor Leskovec. Ljubljana 1984, str. 19-26.
 - RAMŠAK Mojca, Etnološke raziskave. (Uvajanje novosti in razkroj tradicionalne kulture na Tinju in Koblju.) V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1988. Ljubljana 1988, str. 15-23.
 - RAMŠAK Mojca, Etnološke raziskave na Pohorju. (Šege cerkvenega leta na Šmartnem.) V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1989. Ljubljana 1990, str. 26-32.
 - RAMŠAK Mojca, Raziskovanje prehrane kot kulturne vrednote. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1990. Ljubljana 1991, str. 47-55.
 - RAMŠAK Mojca, Stavbarstvo in notranja oprema pohorskih kuhinj. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1991. Ljubljana 1992, str. 46-64.
 - RAMŠAK Mojca, "Mama in oče lepo prosita, če bi prišli pomagat." Medsebojna pomoč skozi socialne mreže. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1992. Ljubljana 1993, str. 16-21.
 - RAMŠAK Mojca, Raziskovanje življenjske zgodbe. Izsek iz metodologije raziskovanja. V: Mladinski raziskovalni tabor Šmartno 1993. Ljubljana 1994, str. 39-43.
 - RAVNIK Mojca, Etnološka skupina. V: Tabor Rezija '89. Uredil Aldo Rupel. (Brez navedbe kraja izdaje) 1990, 57-72.
 - RAZISKOVALNA tabora Gimnazije Bežigrad Ljubljana - Kubed 1989, 1990. Zbornik poročil. Uredila Narcisa Deskovič Živkovič. Ljubljana 1993.

7. PUBLIKACIJE ETNOLOŠKIH IN INTERDISCIPLINARNIH ŠTUDENTSKIH TABOROV ALI DELAVNIC (KJER JE BILA ETNOLOGIJA ENA OD RAZISKOVALNIH SKUPIN)

- ETNODELAVNICA Markovci '91. Uredil Borut Brumen. Ljubljana 1992.
- MUZEJSKA poletna delavnica Rogatec '93. Uredila Tanja Roženberger. Celje 1993.
- ZBORNIK poročil delovnih skupin. 2. študentski raziskovalni tabor Zgornja Savinjska dolina. Luče '84. Uredil Veljko Žvepelj. Ljubljana 1985.

SUMMARY

STEPPING AWAY FROM THE MASTER'S DESK AS A PEDAGOGICAL SUPPLEMENT

Mojca Ramšak

The text deals with camps/workshops as one of the out-of-school activities of the young. The general part, which presents the purpose and aims of the camps, is followed by a brief insight into the development of camps/workshops in Slovenia and abroad. After that I present the Slovene ethnological elementary-school camps/workshops, their patrons and research contents. Later on I write about the conservation of the ethnological cultural heritage in the countryside and its connection with the camps/workshops. Besides that, I indicate the two possible directions into which the mentors can lead their pupils while they are trying to find out how to research the life conditions in a certain environment. These directions are traditionalism as a synonym for conservatism, and orientation of the new social movements and ecological consideration. With reference to the concrete preparative arrangements of the camps/workshops I bring forward the possible contents, which are suitable for the higher level. The text also tells about organizing research groups, the inner organization of fieldwork; the two interwaving phases of the fieldwork - the professional-research part and social part, about the keeping of documentation writing the bulletin and the preparation of an exhibition.